



Invitation til konferencen

Lovgivning og arkitektur i samspil

Torsdag 20. marts 2025 kl. 10-16

Nationalmuseet

Nationalmuseet og Arkitektskolen Aarhus gennemfører i årene 2022-2025 forskningsprojektet *Visioner om bygninger. Dansk byggeri og byggelovgivning gennem 500 år.*

På konferencen sætter vi fokus på to temaer, sundhed og nyere, nordisk byggelovgivning. Skiftende tiders syn på sygdom og sundhed har sat sit aftryk på dansk byggeri og på den lovgivning, der på forskellig vis har reguleret byggeriet. Dagens program afsluttes af to indlæg, der går tæt på den norske byggelov omkring 2010 og dansk byggelovgivning i 1970'erne.

PROGRAM

- 10.00 **Seniorforsker Vibeke Andersson Møller, Nationalmuseet: Velkommen og præsentation af forskningsprojektet *Visioner om bygninger***
Kort præsentation af Nationalmuseets og Arkitektskolen Aarhus' forskningsprojekt
- 10.15 **Professor Claus Bech-Danielsen, BUILD, Aalborg Universitet: Når pandemier former arkitekturen – Del I: 1850-1930**
Historisk set har pandemier og sygdomsudbrud haft epokegørende indflydelse på vores byers udvikling og udformningen af vores boligbyggeri. I forskningsprojektet *Pandemien som prisme – et nyt blik på boligen og byen* kortlægges sammenhænge mellem arkitektur (byggeri og planlægning) og folkesundhedsvidenskab (navnlig hygiejne og epidemiologi) gennem udvalgte københavnske boligbyggerier fra 1850 til 2020. Formålet med projektet er på baggrund af den historiske kortlægning at diskutere, om aktuel sygdomsbekæmpelse igennem det byggede miljø står anderledes i dag end tidligere, samt at identificere, hvad vi kan lære fra fortidens sundhedsfremmende boligbyggeri.

11.00 **Lektor Lene Wiell Nordberg, BUILD, Aalborg Universitet: Når pandemier former arkitekturen – Del II: 1930-2020**

Historisk set har pandemier og sygdomsudbrud haft epokegørende indflydelse på vores byers udvikling og udformningen af vores boligbyggeri. I forskningsprojektet *Pandemien som prisme – et nyt blik på boligen og byen* kortlægges sammenhænge mellem arkitektur (byggeri og planlægning) og folkesundhedsvidenskab (navnlig hygiejne og epidemiologi) gennem udvalgte københavnske boligbyggerier fra 1850 til 2020. Formålet med projektet er på baggrund af den historiske kortlægning at diskutere, om aktuell sygdomsbekæmpelse igennem det byggede miljø står anderledes i dag end tidligere, samt at identificere, hvad vi kan lære fra fortidens sundhedsfremmende boligbyggeri.

11.45 **Frokost**

12.30 **Projektseniorforsker, ph.d. Mikkel Høghøj, Nationalmuseet: Rotten og byen. Rottebekæmpelse og forhandlingen af Københavns byggede miljø i det 20. århundrede**

Den moderne by udgør et fantastisk rottehabitat. Byernes tætte bebyggelse, infrastrukturelle netværk og store mængder let tilgængeligt affald passer perfekt til et dyr, der er stort set altædende, en dygtig klatrer og svømmer og udstyret med tænder så skarpe, at den kan gnave i næsten alt. Gennem det 20. århundrede blev urban rottebekæmpelse gradvist systematiseret og effektiviseret gennem en lovgivning, der i stigende grad har fokuseret på at regulere forholdet mellem rotten og byens byggede miljø. Det har haft konsekvenser for rammerne for både byggeri og infrastruktur. Med udgangspunkt i rottebekæmpelseslovgivningens historie diskuteres, hvordan rotten gennem det 20. århundrede har været med til at forme Københavns byggede miljø og dets forbindelse til byens stofskifte og økosystemer.

13.15 **Arkitekt, viceinstituteder Anne Kathrine Frandsen og arkitekt, seniorrådgiver Nanet Mathiasen, BUILD, Aalborg Universitet: Dagslys i dansk bygge Lovgivning 1856-2018**

Dagslys og arkitektur hænger naturligt sammen. At forestille sig rumligheder og deres dagslysforhold er en del af det at skabe arkitektur, og den arkitektoniske bearbejdning af vinduesudformningen har traditionelt haft arkitekters bevågenhed. Ved at nærlæse 14 bygningsreglementer fra 1856 og frem til det nuværende fra 2018 undersøges det, hvordan dagslys er reguleret, og det illustreres, hvordan det har sat sig spor i det arkitektoniske formsprog. Først i 2008 får det danske bygningsreglement et selvstændigt kapitel om



dagslys. Oplægget vil se på tværs af de historiske perioder og opsummere hvilke forhold, der har været i spil, når dagslyset er beskrevet. Det illustreres, hvordan dagslysreguleringen som oftest er underlagt politiske dagsordner, der handler om energiforbrug, bæredygtighed og klimaforhold, frem for at være et selvstændigt emne, der behandler oplevelsen af lys og rum.

14.00 **Kaffepause**

14.30 **Adjunkt Jørgen Hallås Skatland, NTNU: Society's Blueprints — en studie av norske bygningsforskrifters modale beskrivelse av bygninger**

Byggeforskrifter formidler samfunnets overordnede intensjoner for det bygde miljø. Som deskriptive tekster representerer de en empirisk tilgjengelig kilde til samfunnsdimensjonen i bygde miljø, uttrykt som nødvendigheter og krav til bygninger og rom. Vi har gjennomført en innholdsanalyse av den norske plan- og bygningsloven (2008) og tilhørende teknisk forskrift (2010) der vi tematiserer forskriftsformuleringene og vurderer deres modale styrke, fra anbefalinger til kvantifiserte krav. Analysen, visualisert som et diagram, kombinerer kvantitative (antall plott per tema) og kvalitative (modalitet) perspektiver. Målet vårt var å undersøke forskjeller mellom temaer i lovteksten og deres oversettelse til funksjonelle krav. Denne analytiske tilnærmingen muliggjør en diskusjon av samfunnsverdier på tvers av tekniske, estetiske og sosiale hensyn — og deres respektive virkning på bygde miljø.

15.15 **Postdoc, ph.d. Jannie Rosenberg Bendsen og professor Mogens A. Morgen, Arkitektskolen Aarhus: Hvordan 1970'ernes byggelovgivning ændrede dansk arkitektur**

På baggrund af den verdensomspændende oliekrise i 1970'erne blev den danske byggelov ændret i 1975 og bygningsreglementet i 1977. Det væsentligste grundlag for ændringerne var et nyt og hidtil uset fokus på energibesparelser. De fortsatte stramninger i bygningsreglementet har gennem flere årtier været et led i skiftende regerings energiplaner, og set i et næsten 50 års tilbageblik har det haft store konsekvenser for arkitekturen – på godt og ondt. Oplægget dykker ned i, hvordan 1970'ernes nye energikrav i byggelovgivningen brød med godt og vel 100 års indsats i byggeriet, hvor fokus havde været at højne befolkningens sundhed med mere lys og luft i byggeriet. Hvordan reagerede arkitekterne på de nye bestemmelser? Og hvad kan vi lære af denne afgørende periode i vor egen tid, hvor klimakrisen igen sætter nye krav til arkitekturen?



Tilmelding senest fredag 28. februar til Louisa Mathiasen Louisa.Mathiasen@natmus.dk.

Konferencen har plads til 80 deltagere. Deltagelse, frokost og kaffe er gratis. Giv besked, hvis du bliver forhindret i at deltage, så en anden kan få din plads.

Konferencen afholdes i Festsalen på Nationalmuseet, Ny Vestergade 12, 1220 København K.

Projektgruppen bag *Visioner om bygninger*:

Postdoc Jannie Rosenberg Bendsen og professor Mogens A. Morgen, Arkitektskolen Aarhus.

Seniorforsker Ulla Kjær og seniorforsker Vibeke Andersson Møller, Nationalmuseet.

Projektet er støttet af VILLUM FONDEN, den filantropiske forening Realdania, Statens Kunstfond, Dreyers Fond og Bergiafonden.